

Livojoen vesistön kehittämishankkeet ja toimijaverkostot

Päivitetty 19.5.2021

Livojoen toimijat ja verkostot

- Livojoen yhteistyöryhmä (epävirallinen)
- Iijoen kalatalousalue ja osakaskunnat
- Metsähallitus: Metsätalous Oy, Eräpalvelut, Luontopalvelut
- Yhdistykset: Livokas ry,
- Livojoen alueen matkailutoimijat
- Maanomistajat (yhteistyö hankkeissa)
- Kunnat ja kehittämissyhtiöt (Pudasjärvi, Posio)
- Hankkeet ja asiantuntijatuki:
 - **Iijoki-sopimus** (sopimus Iijoen vesistövision toteuttamisesta vuosina 2019–2023). Iijoki-sopimuksen koordinaattori ja Iijoen neuvottelukunta tukee Livojoen kehittämistä Iijoen vesistövision ja toimenpideohjelman mukaisesti. lauri.rantala@micropolis.fi, www.micropolis.fi/iijoki, Facebook: [@iijokisopimus](https://www.facebook.com/iijokisopimus), Twitter: [@iijokiS](https://twitter.com/iijokiS)
 - **VYYHTI-verkosto / hankkeet** (Proagria Oulu/Oulun kalatalouskeskus): Vesistö- ja valuma-aluekunnostukset, maisemahankkeet (Maarit Satomaa, Riina Rahkila), Kalataloudelliset kunnostukset (Heikki Tahkola)
 - Voimaa vesistöistä -hanke: <https://www.proagriaoulu.fi/fi/voimaa-vesistoista/>
 - Kunnostusyhdyshenkilötoiminta: <https://www.proagriaoulu.fi/fi/kunnostusyhdyshenkilot/>
 - **VESKU II -hanke** Livojoen Lapin puolella: Eero Hiltunen / <https://virtatiimi.fi/vesku/>
 - **Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus**: vesistö- ja valuma-aluekunnostushankkeiden avustukset, lupa-asiat (Jukka Tuohino)
 - **Syötteen matkailualueen digitaalisen asiakaspolun kehittäminen**. Livojoen vesistömatkailuun tms. liittyvien palvelupakettien pilotointi osana hanketta?
 - <https://www.pudasjarvenkehitys.fi/hankkeet/syotteen-matkailualueen-digitaalisen-asiakaspolun-kehittaminen/>
 - Hankkeiden avustuksia myöntävät tahot ohjaavat hankehakemusten valmistelussa (Leader, ELY jne).

Hankkeiden käynnistäminen

- Kaikki toimijat voivat olla aloitteellisia omalle organisaatiolleen sopivan kokoisten hankkeiden käynnistämässä.
- Yhdistysmuotoinen toimija on hankemaailmassa joustavampi kuin osakaskunta. Jos Livojoelle perustetaan koko Livojoen etua ajava yhdistys, "Livojoki ry", ja se saa mukaan aktiivisia toimijoita, voi yhdistys itse hakea hankerahoitusta alueellisille kehittämishankkeille (vrt. Kiiminkijoki ry).

Keskeisiä rahoituslähteitä paikallisille hankkeille

- **KEMERA**-luonnonhoitohankkeet (Metsäkeskus, 100 % rahoitus hankkeille), jatkuva haku
- **Vesien suojeleminen** (50–80 % avustus), erilaisia rahoitusmahdollisuuksia, 1-2 krt vuodessa
 - <https://www.ely-keskus.fi/avustukset-vesiensuojelun-tehostamisohjelman-toteuttamiseen>
- **Iijoki-sopimuksen hankerahoitusmalli**: Iijoki-sopimuksen koordinaattorille voi ehdottaa yhteistyöhankkeita, joiden rahoittaminen olemassa olevien rahoitusinstrumenttien kautta on hankalaa, mutta jotka kytkeytyvät vesienhoitoon. Jatkuva haku, vähän määrärahoja (lisätietoja: lauri.rantala@micropolis.fi)
- **Maaseuturahasto** (jopa 100 % rahoitus hankkeille), haku useita kertoja vuodessa. Myös yrityksille.
 - Kehittämissyhtiöt: <https://popikki.fi/rahoitus-kehittamishankkeet/>
 - Yritystuet: <https://popikki.fi/rahoitusohje/>

- **Oulunseudun Leader**, jatkuva haku. Myös yrityksille.
 - Hanketuet: <https://www.oulunseudunleader.fi/fi/rahoitus/hanketuet>
 - Yritystuet: <https://www.oulunseudunleader.fi/fi/rahoitus/yritystuet>
- **Kunta-Helmi** ja uutena rahoitushakuna **Järjestö-Helmi** (jopa 95% rahoitus hankkeelle), haku kerran vuodessa (syksyllä 2021). Voidaan tehdä kuntien ja yhdistysten yhteinen konsortiohakemus.
- **Rapala-rahasto** (ei kokemusta):
https://www.rahasto.rapala.fi/?gclid=Cj0KCQjw3duCBhCAARIsAJeFyPVj4nSV1A7mhdjxqGYcWmDbUBqHtAJmfX0B-ieoC80skXK0KWeG5e8aAhmjEALw_wcB
- **Omarahoitus**: Käytännössä lähes aina hankkeet tarvitsevat myönnettyä avustusta vastaan ns. omarahoitusta, jonka suuruus on tyypillisesti 0–50 %. Rahoitusehdoista riippuen, omarahoitusosuutta voi kattaa talkootöillä (maanomistajien lupien hankkiminen, työkoneiden käyttö jne.), omalla tai yhteistyökumppanien ja esim. kuntien rahallisella tuella.
 - Turvetuotannon tms. haitoista määrätyt kalatalousmaksut: Lapin ELY-keskukselle voi esittää, että osakaskunnille myönnettyjä kalatalousmaksuja voidaan kohdistaa vesistökuunnostushankkeiden omarahoitukseen esim. istutusten sijaan.

Keskeisiä tietolähteitä hankkeiden valmistelun tueksi

- **Opas vesistökuunnostushankkeen suunnitteluun ja toteutukseen**
 - https://kskvk.fi/wp-content/uploads/Toimitamallit_ohje.pdf
- **Puroinventoinnit Livojoen valuma-alueelta**, Metsähallitus luontopalvelut:
Livojoen valuma-alueella inventoitu vuosina 2005 ja 2009–2011 n. 100 puroa. Inventoinnissa purot kuljettu alhaalta ylävirtaan ja jaettu yhtenäisiin purojaksoihin. Purojaksot on merkattu karttaan, kuvattu ja jaksosta kirjattu mm. pohjanlaatu, virtaus, kasvillisuus, luonnontilaisuuden jne. muuttujien mukaiset tiedot. Suomen ympäristökeskuksen sivuilta löytyy linkki ”Purojen tilan arviointi” webkartalle, jossa näkyy myös Livojoen valuma-alueen purot kun valitaan ”Inventoitujen purojaksojen luonnontilaisuus (Metsähallitus)” karttatasolla. Aineisto on käytettävissä tulevilla puro- ja valuma-aluekuunnostuksissa. Purokuunnostuksessa tulee huomioida varsinaisen purouoman lisäksi myös purojen lähivaluma-alue (esim. puroa kuormittavat ojituksen).
- <https://syke.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=083240b2596f40efae29fb7eab32869a>
- **Vesistökuunnostajan karttapalvelu** (helppokäyttöinen suunnittelutyökalu hankkeiden valmistelun tukena)
 - <https://syke.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=3a9031b0547d43a1b7265d95351abd21>
- **Vapaa-ajanasumisesta liiketoimintaa: Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kärkimatkailukunnat**
 - <https://www.theseus.fi/handle/10024/354130>
- **Livojoen rantaosayleiskaava** (selostus): https://www.pudasjarvi.fi/tiedostot/liitteet/kaavoitus/livojoki-20150624/selostus_2015-06-01.pdf

Livojoen valuma-alueen käynnissä olevat hankkeet

Hanke	Hankkeen kuvaus	Hankkeen tila
Iijoki-sopimuksen koskikunnostushanke, toteuttaja Metsähallitus Eräpalvelut, rahoitus ELY-keskus, PVOV, Metsähallitus, li, Oulu, Pudasjärvi, Taivalkoski (160,000 €)	Osana hanketta toteutetaan Livojoen alaosan koskien sorastaminen ja kiveäminen lohi-, meritaimen- ja harjuskantojen vahvistamiseksi. Alustavasti on suunniteltu kohteiksi Ruuhentoski (Sarakyän OK), Hillinkoski (Posonojan OK) ja Livon osakaskunnan alueelta 1–2 kohdetta. Jos rahat riittävät, niin toteutetaan kaikki suunnitellut kohteet.	Tarjouspyynnöt lähetetty, odottaa osakaskuntien päätöksentekoa. Kunnostuskohteissa tulisi huomioida myös kohteeseen tai kohteen yläpuolelle laskevat ojat. Vaikka tämän hankerahan osalta ei voida kohdistaa resursseja valuma-alueelle, priorisoidaan puro ja valuma-alue suunnittelulistalla, josta se voidaan valita mukaan jonkin toisen hankkeen kohdalla.
Iijoen vaelluskalahanke 2020–2022, Pohjois-Pohjanmaan liitto	Osana hanketta toteutetaan Livojoella merilohen ja meritaimenen pienpoikasistutuksia ja emokalojen ylisiirtoja.	Istutuksia ja ylisiirtoja on tarkoitus toteuttaa seuraavan kerran 2021.
Ojasta allikkoon – Metsätalouden vesiensuojelun tehostaminen johtamalla ojitusvesiä kuivuneille soille (2021–2022) (283,000 €)	Kartoitetaan kaikki Iijoen (ja siis Livojoen) suokohteet ja tuotannosta poistuneet turvetuotantoalueet, joihin voidaan johtaa metsätalouden ojitusvesiä pidättymään. Valitaan Pudasjärven alueelta (mahdollisesti Livojoelta) pilottialue, jossa toteutetaan tarkemmat maastotutkimukset ja valmistellaan maanomistajien kanssa sopimuksia vesiensuojeluhankkeiden toteuttamiseksi.	Toteuttajat: Micropolis / Iijoki-sopimus, Metsäkeskus, Tapio, yhteistyössä Metsähallituksen Metsätalous Oy:n ja Luontopalvelujen kanssa. Rahoittaa ELY, toteuttajatahot, li, Oulu, Pudasjärvi, Taivalkoski, Pohjois-Pohjanmaan liitto, PVO-Vesivoima Oy.
Tervonsuon ennallistaminen KEMERA-luonnonhoitohankkeena 2020–2021, Metsäkeskus	Tervonsuon ja Pihlajaojan ennallistaminen.	Suunnitelmat tehty, toteutus vuonna 2021.
Kirsiojan yläosan valuma-alueen kunnostusta valtion mailla vuosina 2021–2022, Metsätalous Oy	87,1 hehtaaria tulossa toteutukseen tänä vuonna. Samalla kohteen sisällä virtaavien norojen/purojen vesiä palautetaan vanhoihin uomiinsa.	Toimenpiteitä aloitettu Susisuon länsipuolella Kuusikkosaaren ympäristössä. Talvella puustoa jo käsitelty, nyt vuorossa tukkimistoimet maastokaudella 2021.
Ruosteojan ja Koivuojan kunnostushanke, Livokas ry	Ruosteojan ja Koivuojan kunnostustyöt uomien eroosion ja kiintoaineskuorman vähentämiseksi	ELY myöntänyt avustuksen kunnostustoimien toteuttamiseksi.
Livojoen yläosan koskikunnostukset, Metsähallitus Eräpalvelut, Helmi-elinympäristöohjelma (480,000€)	Koskien täydennyskunnostuksia pääosin Livojoen yläosilla (Niskakoski - Saarikoski, Jalonkoski, Kilsikosken yläosa (Metsähallitus/Mäntyjärven OK), toteutus mm. helikopterityönä.	Suunnitelmat valmiina.

Livojoen yläosan kunnostukset, Metsähallitus Eräpalvelut, Lapin ELY-keskuksen avustus (43,000 €)	Koskien täydennyskunnostuksia Livojoen yläosilla. Mustakoski, Niskakoski.
Syötteen luonnonsuojelualueen purojen kunnostukset, Metsähallitus Luontopalvelut, Helmi-elinympäristöohjelma	Osana hanketta Livojokeen ja Pärjänjokeen laskevien purojen (Sotioja, Riihioja) kunnostuksia Hartijoki-menetelmällä.

Valmisteilla olevat hankkeet

Hanke	Hankkeen kuvaus	Hankkeen tila
Soiden ennallistamiset (reunoilta ojitetut aapasuot, ojitetut heikkotuottoiset suot) ja vesien palauttaminen soille.	Hiilipörssi on kartoittanut n. 10 luontoarvoiltaan merkittävää ennallistettavaa suota Livojoen valuma-alueelta. Yksi tärkeimmistä kohteista on Penikkasuon, Ruostesuon, Haarasuon ja Isosuon kokonaisuus.	Pidetty palaveri Penikkasuosta helmikuussa 2021, kokouksesta laadittu muistio (lauri.rantala@micropolis.fi). Mikäli maanomistajat suostuvat ennallistamistoimiin, rahoitus toimenpiteille järjestyy Hiilipörssi Oy:n kautta. Seuraavaksi: keskustelut maanomistajien kanssa / yhteisen tilaisuuden järjestäminen.
Livojoen kunnostustoimien vaikuttavuuden tutkimus ja seuranta <ul style="list-style-type: none"> Tulosperusteisuus Kalatalouden ympäristöohjelmassa Lopputyön tekijä Oulun yliopistosta (drone-kuvaukset) Metsähallitus (drone-kuvaukset) 	Livojoki mahdollinen kohde kalataloudellisia ja valuma-aluekunnostuksia yhdistelevälle hankkeelle ja kunnostustoimien vaikuttavuuden tutkimiselle.	lijoen sopimus edistää asiaa yhteistyössä lijoen neuvottelukunnan osapuolten kanssa.
Raakku LIFE, EU-hanke	Hankkeessa mukana Livojoen raakkuvesien kunnostuskohteita. Hanke 5–7-vuotinen, jossa kunnostetaan virtavesiä ja niiden valuma-alueita perusteellisesti.	Hankehakemus jätetty. Metsähallitus Luontopalvelut mukana toteuttamassa.
lijoen vesistö- ja kesämatkailun kehittämishanke / osahankkeet / ”Tulevaisuus Livon vesillä”	Hanketta on pohjustettu lijoen yhteistyöhankkeissa sekä Livojoen osalta itsenäisesti. Hanke voidaan toteuttaa isona yhteistyöhankkeena tai paloitteluna osiin, mm. nettisivut, karttapalvelu, vesiretkeilyreitit, kalastusopas, yhteislupa-alue.	Toteuttaminen edellyttää osaavaa hankkeen vetäjää ja organisaatiota sekä hankesuunnitelman valmistelua.

Muut potentiaaliset hankkeet ja toimenpiteet

Hanke	Hankkeen kuvaus	Hankkeen tila
Pihlajaojan kunnostus (kun Tervonsuon luonnonhoitohanke on valmis)		Rahoitus: Kunta-Helmi?
Kirsiojan alaosan kunnostukset		
Juominginoja	Puro yksityismailla, valuma-alue valtion mailla. Purossa taimenta alaosalla.	Hyvä yhteistyökohde Metsähallituksen kanssa.
Vaikuttaminen PVO-Vesivoima Oy:n istutusvelvoitteiden 5-vuotissuunnitelmaan		